

Şərqi ilk parlament respublikası

Tariximizdə mühüm yer tutan və onun parlaq səhifəsini təşkil edən Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin yaranmasından 101 il ötür. 1918-ci ildəki mürəkkəb tarixi şərait zamanı xalqımızın qabaqcıl ziyalıları müstəqil dövlətimizin yaranmasında müstəsna rol oynamışdır. Xaricdə yüksək təhsil alan, Avropa və dünya mədəniyyəti ilə yaxından tanış olan bu insanlar öz intellektual potensialı, millətinə olan sədaqəti ilə Azərbaycanda XX əsrin əvvəlində gedən proseslərdə fəal iştirak etmiş, ictimai-siyasi, fəlsəfi və marifpərvər yaradıcılıqları ilə xalqımızın milli oyanışına mühüm töhfələr vermişlər. Məhz bu insanlar yaranmış mürəkkəb vəziyyətdə birləşərək Azərbaycanın "İstiqlal Bəyannaməsi"ni elan etdilər və Cümhuriyyətin müstəqilliyinin əsasını qoydular.

Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti cəmi 23 ay yaşasa da, qısa müddət ərzində həyata keçirdiyi tədbirlər, dəyərli işlər tariximizdə silinməz iz buraxdı. Milliyyətinə, siyasi və dini mənsubiyyətindən asılı olmayaraq bütün vətəndaşlara bərabər hüquqlar verilməsi, dövlət sərhədlərinin müəyyən olunması, Azərbaycan dövlətçiliyi atributlarının qəbul edilməsi, ana dilinin dövlət dili elan olunması, hakimiyyət strukturunun və onun fəaliyyət mexanizminin formalaşması müstəqil dövlətin böyük uğurları idi. Demokratik dövlət quruculuğu, iqtisadiyyat, mədəniyyət, təhsil, hərbi quruculuq sahələrində atılmış addımlar Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin fəaliyyətində ən mühüm məqamları əks etdirən əsas istiqamətlərdir.

Bu qısa müddət ərzində Qərbi dövlətləri ilə əlaqələr yaradıldı. Həmin dövrdə dünya sivilizasiyasına qoşulmaq üçün parlament üsul-idarəsi təsis edilərək Azərbaycanda yaşayan bütün xalqların və siyasi parti-

yaların nümayəndələrinin təmsil olunması təmin edildi. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti Şərqi qadınların seçki hüququ əldə etdiyi ilk ölkə idi.

Ulu öndər, dahi şəxsiyyət Heydər Əliyev 1998-ci il mayın 26-da Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin 80 illik yubileyi münasibətilə Milli Məclisin tənənəli iclasındakı çıxışında deyib: **"Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti az bir müddət yaşayıb. Ancaq o, XX əsrdə Azərbaycan xalqının həyatında tarixi bir mərhələ olub və xalqımızın gələcəyinin, müstəqilliyinin, azadlığının, suverenliyinin təməlini qoyubdur. Məhz buna görə də Azərbaycanın bütün vətəndaşları - biz Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin yaranmasını, onun fəaliyyətini və Xalq Cümhuriyyətini yarananları, o dövrdə qəhrəmanlıq nümunələri göstərən insanların böyük minnətdarlıq hissi ilə yad edirik"**.

Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti öz başlıca tarixi missiyasını yerinə yetirdi. Ən əsası, Cümhuriyyətin yaranması ilə vaxtilə itirilmiş dövlətçiliyimiz bərpa edildi. Müstəqil Azərbaycanın gələcəyinin əsası qoyuldu. Bu azadlıq tarixi xalqımızın milli məhlik şüurunun güclənməsinə də böyük təsir göstərdi və bolşevik işğalından sonra da müstəqillik hissləri Azərbaycan xalqını heç zaman tərk etmədi.

Nəhayət, 70 illik fasilədən sonra Azərbaycan özünün dövlət müstəqilliyini bərpa etdi. Xalq Cümhuriyyətinin ideyasını davam etdirərək bu tarixi varislik üzərində yeni Azərbaycan dövləti yaradıldı. Lakin müstəqilliyimizin ilk illərində idarəçilikdə buraxılan kobud səhvlər nəticəsində dövlətimizin 1920-ci ildəki aqibəti təkrarlana bilərdi. Müstəqilliyimizi yenidən itirmək təhlükəsi 1993-cü ilin iyunun-

da, ulu öndər Heydər Əliyevin siyasi hakimiyyətə gəlişi ilə aradan qaldırıldı. Heydər Əliyev xilaskarlıq missiyasını müdrikliklə, yenilməz iradə, qətiyyət və böyük uzaqgörənliklə yerinə yetirməyə başladı. Ulu öndərin rəhbərliyi ilə qısa müddətdə dövlətçiliyimizin təməl prinsipləri yaradılaraq möhkəmləndirildi, müstəqil Azərbaycan dünya birliyinin tamhüquqlu üzvünə çevrildi.

Heydər Əliyev dühası, qüdrəti və zəngin dövlətçilik təcrübəsi xalqımızı vahid milli ideya ətrafında birləşdirdi. Beləliklə, müstəqil, müasir Azərbaycan dövləti ulu öndərin şah əsəri kimi dünya birliyində özünün layiqli yerini tutdu. Heydər Əliyev dövlətçilik tariximizdə Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin özünəməxsus yeri olduğunu bəyan etdi və 2003-cü ilin fevral ayında Bakı şəhərində Xalq Cümhuriyyətinin xatirəsinə abidə ucaldılması haqqında sərəncam imzaladı.

Müstəqil daxili və xarici siyasət yeridən Azərbaycan artıq regionda deyil, beynəlxalq miqyasda söz sahibi olan ölkə və strateji tərəfdaş kimi tanınır. Prezident İlham Əliyevin dövlətimizin milli maraqlarını bütün sahələrdə inamla təmin etməsi Azərbaycanın müstəqilliyinin daha da möhkəmlənməsinə, əbədi və sarsılmaz dövlətçiliyimizin daha da qüdrətlənməsinə xidmət edir.

Cavid HAŞIMOV,
Bakı Elektriklənmə ASC idarə
həvətinin sədri.